

CENTRE OF
MIGRATION
RESEARCH

Tymczasowe rozwiązanie ze strukturalnymi konsekwencjami? Ukraińska siła robocza na polskim rynku pracy

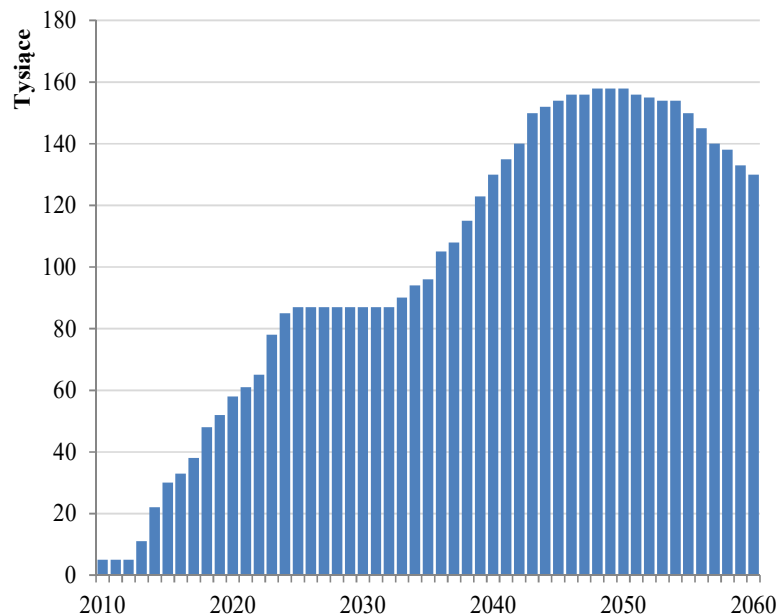
Paweł Kaczmarczyk
Ośrodek Badań nad Migracjami UW

149. Seminarium mBank – CASE: *Znaczenie imigracji zarobkowej dla gospodarki Polski*

20 kwietnia 2017

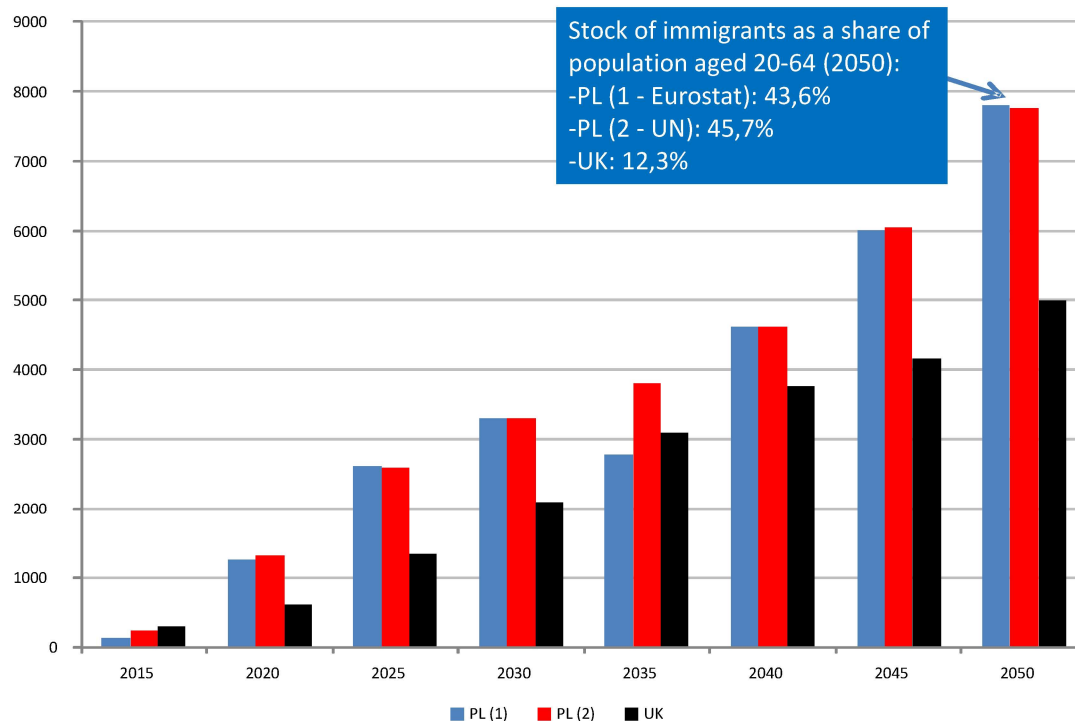
Zamiast wprowadzenia...

Imigracja netto niezbędna do zachowania zasobów pracy w Polsce

Źródło: Strzelecki 2012.

Replacement migration? Obecne i przyszłe zasoby migracyjne niezbędne do utrzymania zasobu osób w wieku 20-64

Źródło: OBMF.

CENTRE OF
MIGRATION
RESEARCH

Imigracja do Polski – obraz ogólny

- Ograniczona ilościowo
- Ograniczona do kilku grup narodowościowych
- Dominacja migracji o charakterze czasowym (oraz cyrkulacyjnym) (?)
- „Nieudokumentowany” charakter migracji i pracy (często „guasi-legalność”)
- Wyraźne różnice między aktywnością zawodową migrantów płci męskiej i żeńskiej
- Silne skupianie się w wybranych regionach (z Warszawą i województwem mazowieckim jako kluczowymi celami migracyjnymi)
- Osiedlanie się o ograniczonym charakterze, przede wszystkim związane ze względami rodzinnymi (małżeństwa mieszane)
- Wyraźna dominacja imigrantów z Ukrainy → bardzo wysokie udziały w niemal wszystkich kategoriach (pobytowych i związanych z rynkiem pracy) – od 30% do prawie 100%

Imigranci w Polsce – obraz ogólny

- NSP 2011 → 55,4 tys. cudzoziemców zaliczanych do tzw. ludności de facto, czyli osób zameldowanych w Polsce na pobyt stały
- Eurostat → na dzień 1 stycznia 2015 r. w Polsce przebywało ok. 110 tys. cudzoziemskich rezydentów (**0,3% całej rezydującej populacji**), w tym ok. 77 tys. stanowili obywatele krajów trzecich (tj. osoby nie pochodzący z innych krajów UE) → OSTATNIE MIEJSCE WŚRÓD KRAJÓW UE
- Dane GUS → na początku 2016 r. prawo do przebywania w Polsce co najmniej tymczasowo miało około **212 tys. cudzoziemców**; pobyt czasowy – 37%; pobyt stały – 23%

ALE – IMIGRACJA Z UKRAINY...

Imigranci w Polsce – rola imigracji z Ukrainy

- 2002-2011 – 3,5-krotny wzrost liczba imigrantów z Ukrainy zarejestrowanych na pobyt stały w Polsce; dodatkowo, drastyczna zmiana po wybuchu konfliktu zbrojnego we wschodniej części Ukrainy:
  - Liczba obywateli Ukrainy, którzy uzyskali zezwolenie na pobyt stały była w 2014 2-krotnie wyższa, a w 2015 – ponad 4-krotnie wyższa niż ta zarejestrowana w 2010 r.
  - Zezwolenia na pobyt czasowy – zbliżona dynamika
  - Bardzo duży wzrost liczby osób starających się o ochronę międzynarodową: z mniej niż 50 osób do ponad 2,3 tys. osób
  - Dramatyczny wzrost liczby studentów: 2010-2015 – ponad 500% wzrost
- **KLUCZOWA KATEGORIA: RYNEK PRACY**
  - Zezwolenia na pracę: 2010-2015 wzrost z poziomu 44 tys. rocznie do niemal 66 tys. (wzrost o ponad 50%) → w przypadku Ukraińców wzrost o 284% (w samym 2015 roku o 92%); **2016 - 120 tys.** (Ukraina - 87%)
  - **Przypadek szczególny? Oświadczenia o zamiarze powierzenia zatrudnienia cudzoziemcowi...**

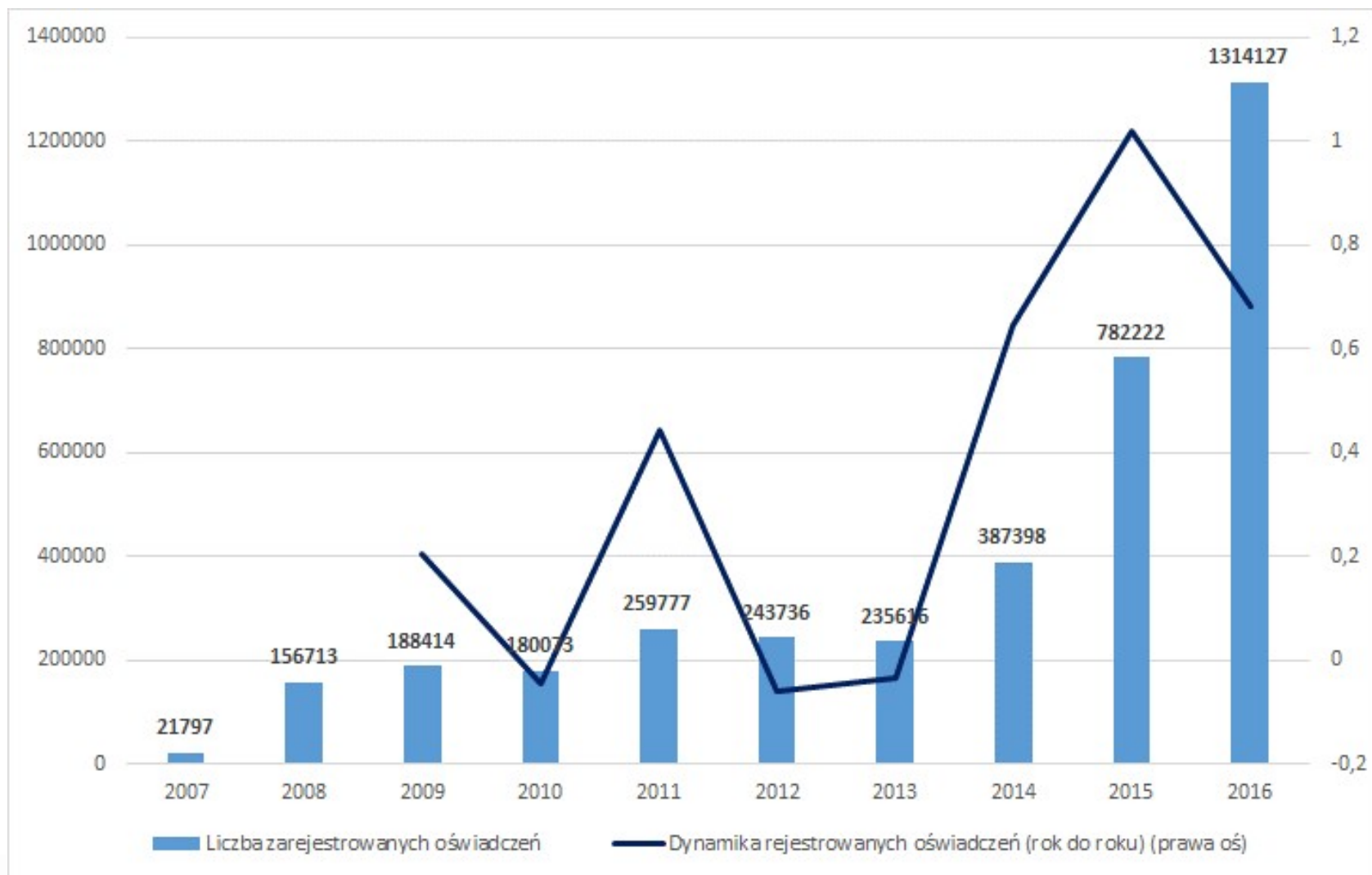
Uproszczony system dostępu do polskiego rynku pracy – stan wiedzy

- Skąd się wzięła i czym jest procedura uproszczona?
- Istotne: oświadczenia jako deklaracja woli → rejestrowanie oświadczeń dla większej niż potrzebna liczby osób, multiplikowanie oświadczeń, brak sankcji w związku z brakiem faktu zatrudnienia czy też niepodjęcia pracy
- Istotne: liczba oświadczeń **NIE JEST** równoznaczna z liczbą pracujących cudzoziemców
- Istotne: należy uwzględnić zatrudnienie średnioroczne
- Istotne: zarejestrowane oświadczenie potwierdza jedynie prawo do wykonywania pracy na rzecz pracodawcy, który takie oświadczenie zarejestrował → nie oznacza legalności zatrudnienia

Imigranci w Polsce – system uproszczony

Skala i dynamika rejestrowanych oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi, 2007-2016

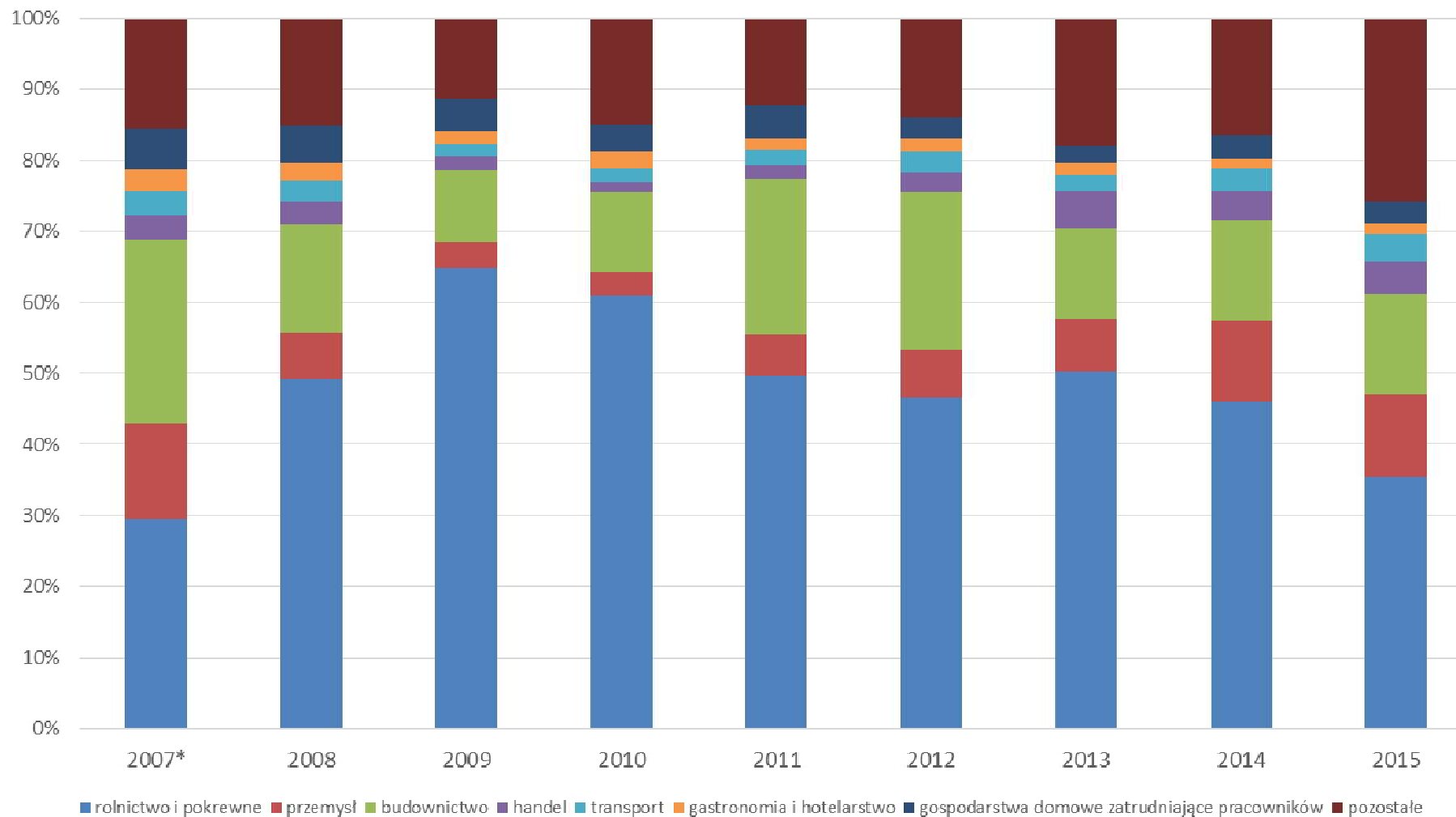

CENTRE OF
MIGRATION
RESEARCH

Źródło: Górny i Kaczmarczyk 2017.

Imigranci w Polsce – system uproszczony

Rejestrowane oświadczenia – struktura sektorowa (2007-2016)

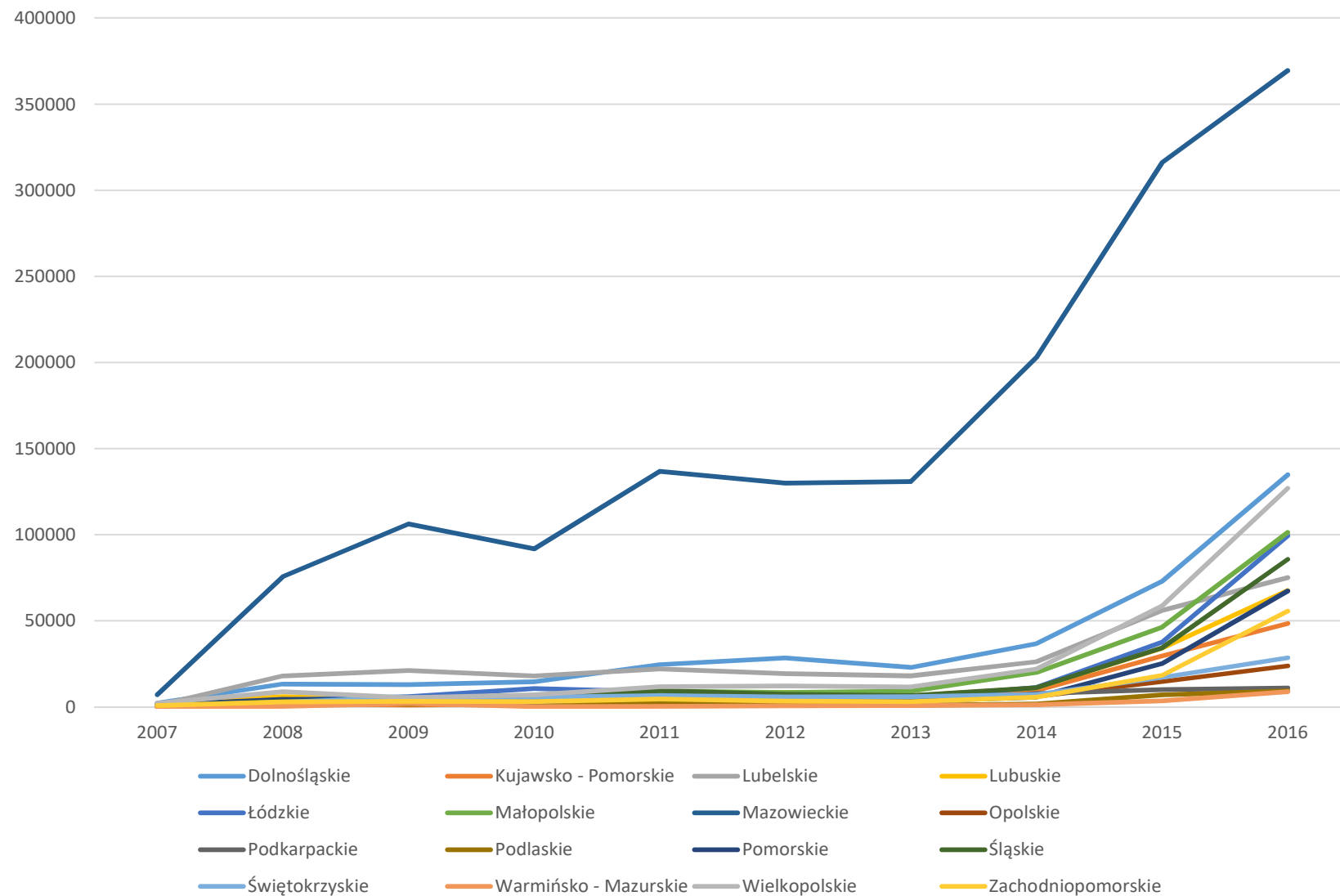
CENTRE OF
MIGRATION
RESEARCH

Źródło: Górny i Kaczmarczyk 2017.

Imigranci w Polsce – system uproszczony

Rejestrowane oświadczenia – struktura przestrzenna (2007-2016)

CENTRE OF
MIGRATION
RESEARCH

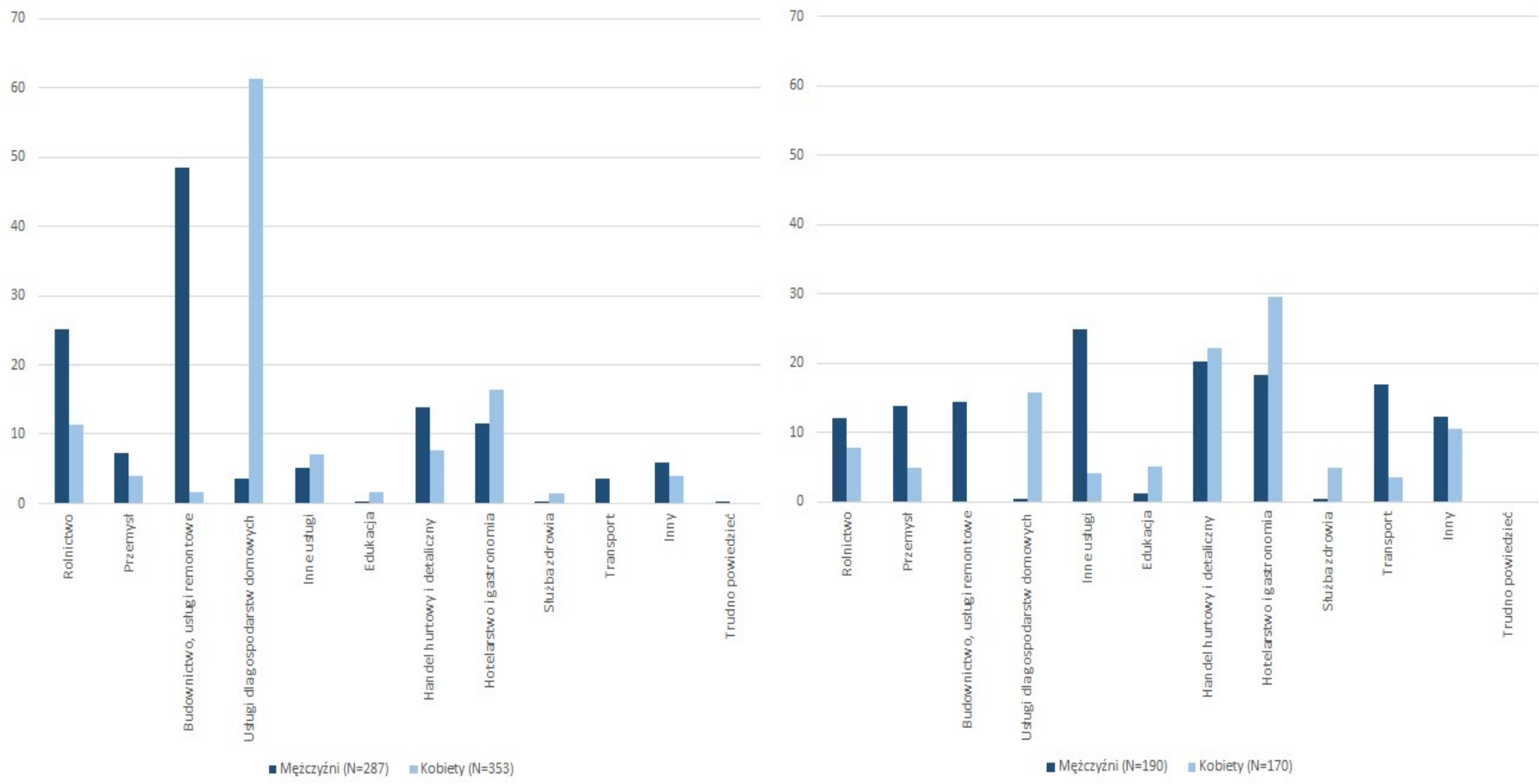
Źródło: Górny i Kaczmarczyk 2017.

Imigranci na polskim rynku pracy – wyzwania i perspektywy (1)

- ❑ Zezwolenia na pracę → typowa struktura sektorowa (budownictwo + usługi niskowyzkwalifikowane + specjaliści)
- ❑ Silne zróżnicowanie wg narodowości (Ukraińcy vs. Wietnamczycy)
- ❑ Oświadczenia:
  - Dominacja migrantów z Ukrainy
  - Kluczowe sektory: rolnictwo, budownictwo, handel i gastronomia, sektor usług domowych
  - Rosnące znaczenie pośredników
  - Rosnące zróżnicowanie – regionalne i sektorowe

Imigranci na polskim rynku pracy – wyzwania i perspektywy (2) – zróżnicowanie regionalne i sektorowe

Struktura zatrudnienia według płci, Warszawa – lewy panel i Lublin – prawy panel (dane w %)

Źródło: Górny i Kaczmarczyk 2017.

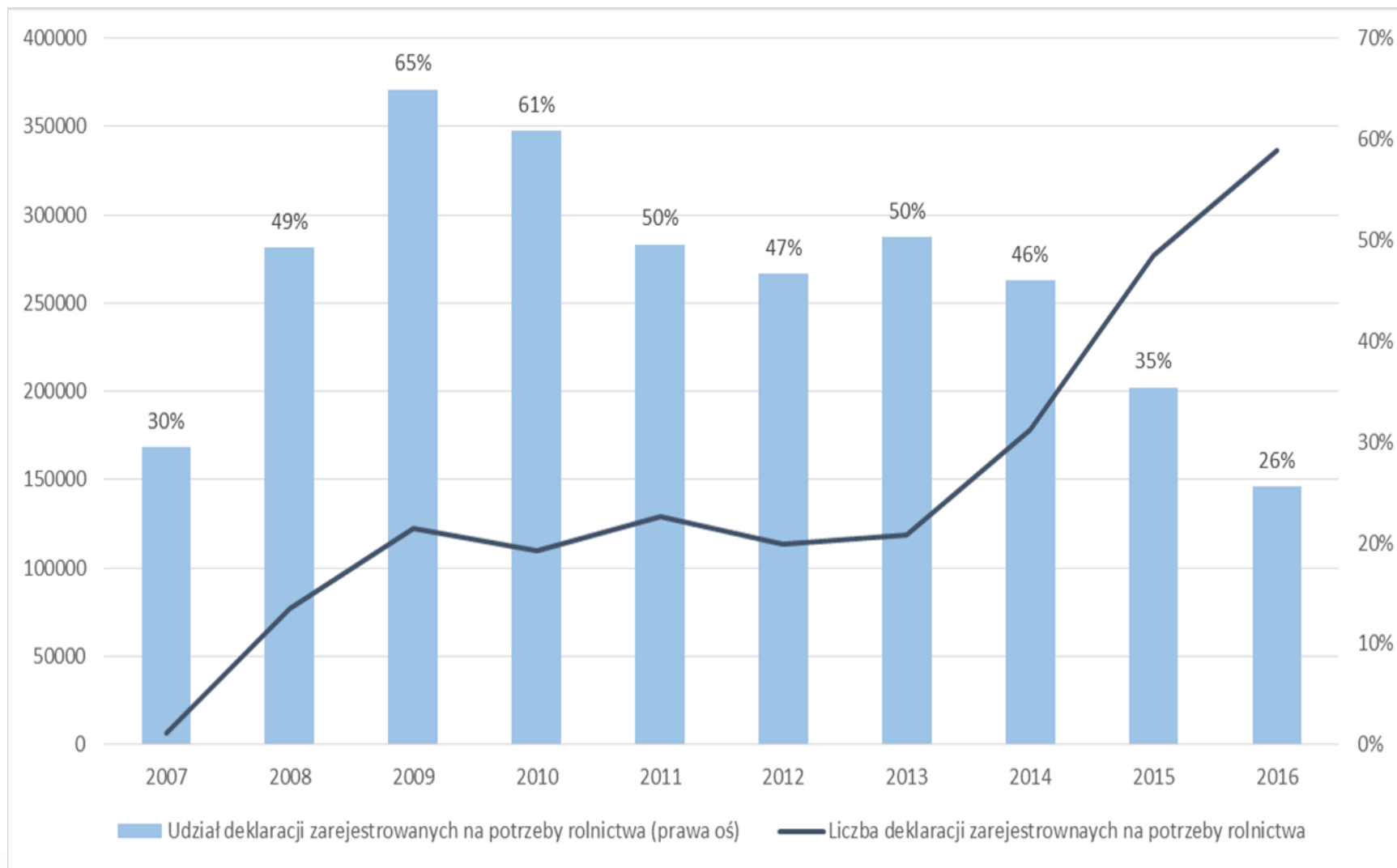
Imigranci na polskim rynku pracy – wyzwania i perspektywy (2) – zróżnicowanie sektorowe

Wybrane charakterystyki imigrantów z Ukrainy według sektora zatrudnienia

Zmienna	Ogółem	Rolnictwo	Budownictwo	Usługi domowe	Horeca
Dochód miesięczny (PLN)	1809.3	1662.7	2374.8	1518.9	1879.7
Tygodniowa liczba godzin pracy	60.9	59.4	57.4	75.7	48.2
Udział kobiet (%)	55.9	29.1	1.0	99.9	54.7
Poziom wykształcenia (%)					
Podstawowe	3.1	7.4	2.2	3.0	2.8
Średnie	14.3	14.1	6.1	15.5	26.4
Zawodowe	43.5	68.0	51.3	52.5	21.4
Wyższe	39.1	10.5	40.4	29.1	49.4
Doświadczenie migracyjne (miesiące)	58.2	101.6	28.6	80.0	27.5
Liczba pobytów w Polsce	8.8	12.4	4.1	14.0	3.5
Przeciętna długość pobytu (w mies.)	4.2	3.2	4.0	4.3	3.9
Udział osób, które są w Polsce po raz pierwszy (%)	29.4	10.7	45.9	11.1	49.0
N	578	74	114	177	86

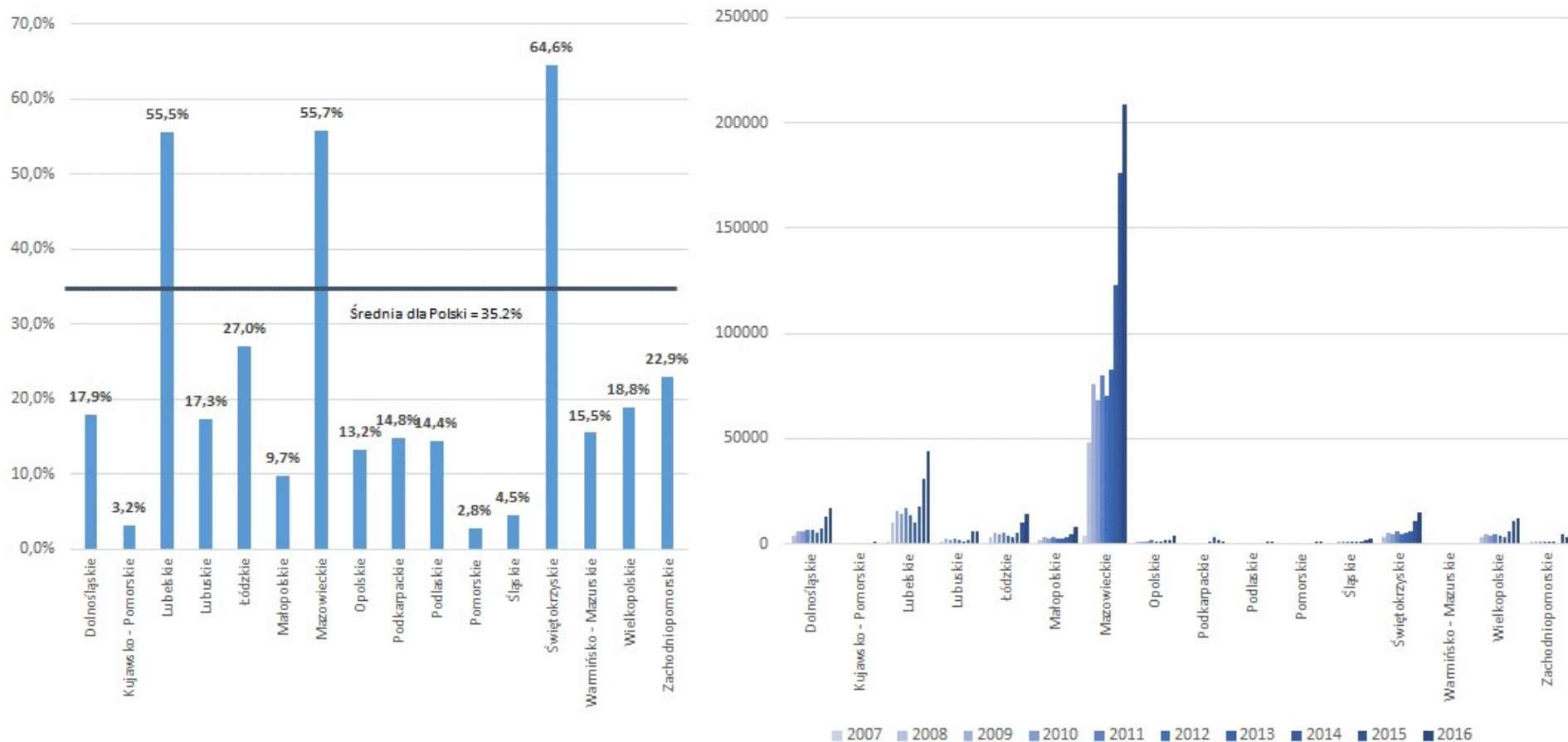
Przypadek szczególny? Rolnictwo

Deklaracje rejestrowane na potrzeby zatrudnienia w rolnictwie, wartości absolutne i udział oświadczeń rejestrowanych przez podmioty rolnicze (2007-2016)

Przypadek szczególny? Rolnictwo

Oświadczenia rejestrowane na potrzeby rolnictwa, wartości absolutne (prawy panel) i udział w całkowitej liczbie (lewy panel)

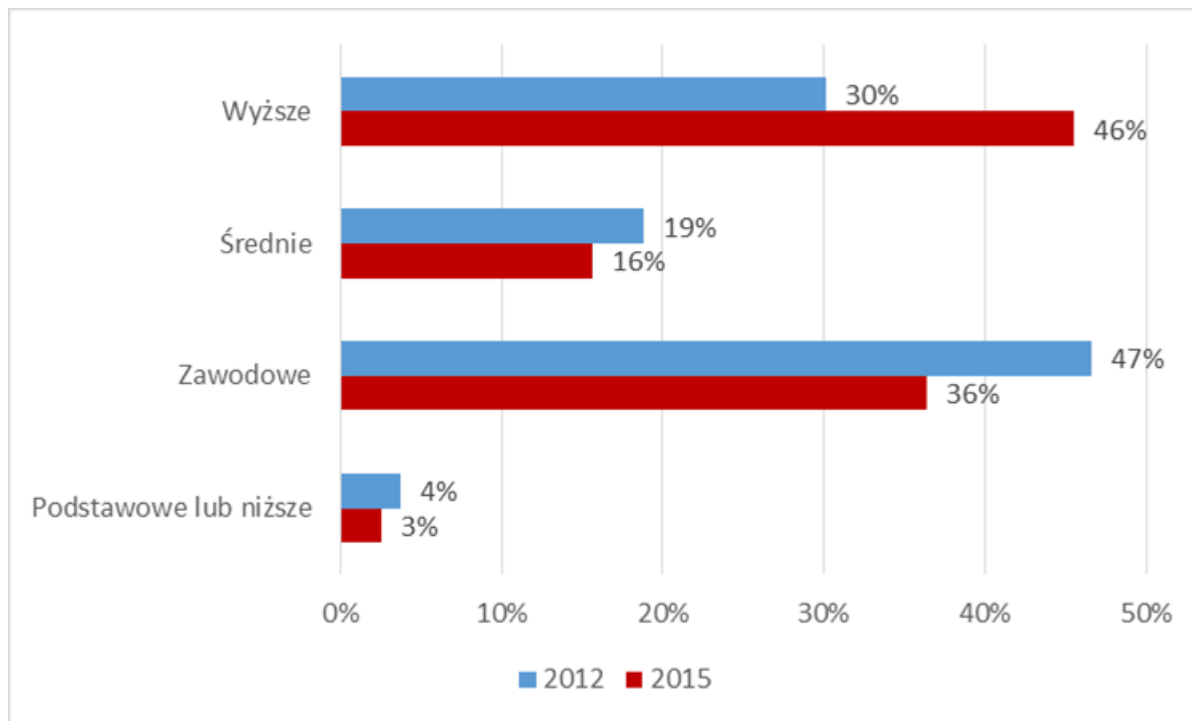
Przypadek szczególny? Rolnictwo

Wybrane średnie wskaźniki zatrudnienia w gospodarstwach rolnych w latach 2014 i 2015, badane miejscowości powiatu grójeckiego i płońskiego łącznie

Kategorie	2014	2015
Liczba zatrudnionych ogółem	21,2	21,2
Liczba zatrudnionych cudzoziemców	17,5	17,4
Liczba zatrudnionych Ukraińców	17,3	17,4
Liczba zatrudnionych na podstawie zezwolenia na pracę	0,2	0,1
Liczba zatrudnionych na podstawie zarejestrowanego oświadczenia	12,6	14,5
Liczba zatrudnionych na podstawie oświadczenia zarejestrowanego przez innego pracodawcę	5,4	5,4
Liczba zarejestrowanych oświadczeń	26,0	26,9
Ilu cudzoziemców zamierza zatrudnić jeszcze w 2015 roku?	-	5,5
Ilu oświadczeń zamierza jeszcze zarejestrować w 2015 roku?	-	5,3

Imigranci na polskim rynku pracy – wyzwania i perspektywy (3) – cechy strukturalne i strategie

„Nowi migranci” z Ukrainy

UDZIAŁ KOBIET:
2012: 56%
2015: 41%

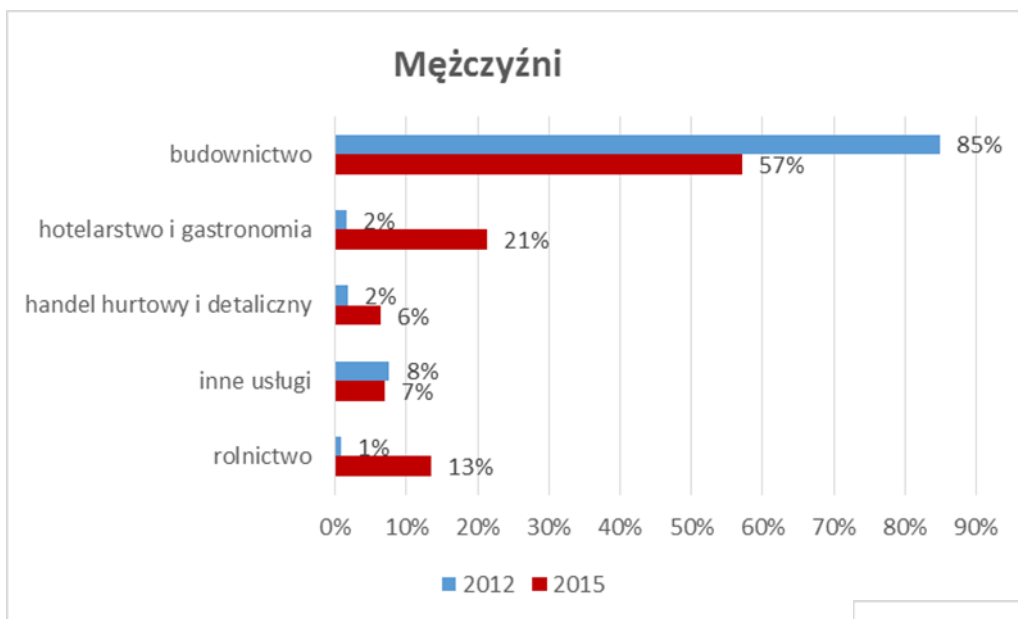
ŚREDNIA WIEKU:
2012: 35 lat
2015: 30 lat

Migranci „po konflikcie” to częściej:

- Mężczyźni
- Osoby lepiej wykształcone
- Młodsze
- Pochodzą z zachodniej Ukrainy i dużych miast
- ... ale otwarta kwestia rozwoju procesu migracyjnego („doświadczeni migranci” i ich zróżnicowanie).

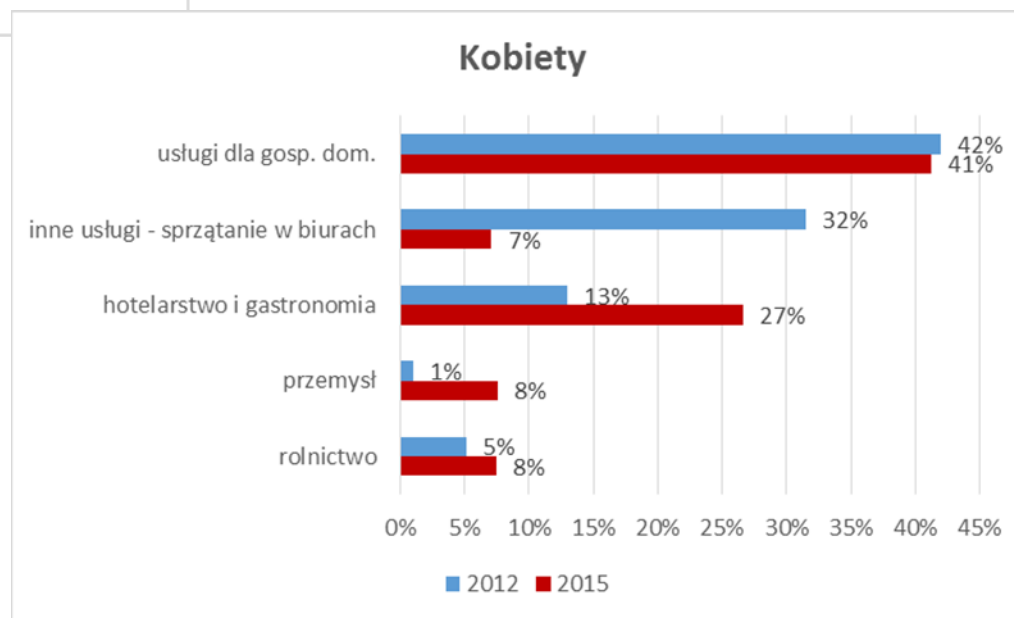

Imigranci na polskim rynku pracy – wyzwania i perspektywy (3) – cechy strukturalne i strategie

- Szczególne znaczenie „budownictwa” (i rolnictwa) jako **sektora wejścia** na polski rynek pracy.
- Wzrost znaczenia **hotelarstwa i gastronomii**.

- Szczególne znaczenie **sektora gosp. domowych** i prac związanych ze **sprzątaniem**.
- Rolnictwo jako sposób wejścia na polski rynek pracy.
- Wzrost znaczenia **hotelarstwa i gastronomii**.

Źródło: Górny 2016

Imigranci na polskim rynku pracy – wyzwania i perspektywy (4) – zmiany legislacyjne i ich efekty?

- **Punkt wyjścia: dysfunkcyjny charakter systemu uproszczonego? konieczność implementacji dyrektywy sezonowej**
- **Proponowany system :**
  - *Zezwolenia na pracę sezonową* – 9/12 miesięcy, wyłącznie sektory sezonowe, dostępna dla obywateli wszystkich państw trzecich ale dla krajów priorytetowych (planowane: analogicznie do obecnych rozwiązań) bez potrzeby testu rynku pracy oraz możliwością wpisu do rejestru na 3 lata, decyzja w gestii starosty (a nie wojewody), w praktyce – PUP
  - Praca krótkoterminowa → *Oświadczenie o powierzenie pracy cudzoziemcowi* (rejestrowane) – 6/12 miesięcy, ma dotyczyć wyłącznie takich prac gdzie nie jest wymagane zezwolenie na pracę sezonową, ta sama grupa krajów (z opcją rozszerzenia dla określonych zawodów), wprowadzenie prawa do odmowy rejestracji (oraz zaskarżenia tej decyzji), opłata za rejestrację (30 zł)
- **Niewiadome:**
  - Tryb procedowania i ostateczny kształt regulacji
  - Moment wejścia w życie (od 1 stycznia 2018; w praktyce obecny system do końca 2018)
  - Skutki dla rynku pracy...

